

היום נלמד בעזרת ה':

נדרים דף י

בדף הקודם הקשתה הגמרא: ממשנתנו משמע שיש הבדל בין נדר לנדבה, שהכשרים לא נודרים אבל כן מתנדבים. אך זה לא כרבי מאיר ולא כרבי יהודה: לדעת רבי מאיר - מי שלא נודר (ונודב) כלל הרי הוא יותר טוב אפילו ממי שנודר (ונודב) ומשלם. ולדעת רבי יהודה - מי שנודר (ונודב) ומשלם הרי הוא יותר טוב ממי שלא נודר כלל. הקושיא: לדעת רבי מאיר הכשרים לא נודבים, ואילו לדעת רבי יהודה הכשרים אפילו נודרים?

הגמרא לעיל תירצה את משנתנו כדעת רבי מאיר. ועכשיו היא מתרצת אותה כדעת רבי יהודה:

כי אמר רבי יהודה בנדבה: באמת רבי יהודה לא דיבר על נדר אלא על נדבה, ובאמת יש לגרוס בדברי רבי יהודה 'טוב מזה ומזה נודב ומקיים'. כי הכשרים לא נודרים כלל אפילו על מנת לקיים וזהו טוב מזה (הנודר שלא מקיים) ומזה (הנודר שכן מקיים) - הנודב נדבה ומקיים.

מאי שנא נודר דלא וכו': ביאור הדברים כפי שפירשנו לעיל בדף הקודם.

חסידי הראשונים היו מתאווין להביא קרבן חטאת: אבל מכיון שהקב"ה לא מביא תקלה על ידיהם ממילא אף פעם הם לא חטאו ולא היתה להם אפשרות להביא קרבן חטאת, ובכדי ליכות להקריב קרבן חטאת הם היו מקבלים על עצמם נזירות שבסופה יביאו קרבנות נזיר שאחד מהם קרבן חטאת. בנזירות כזו אין שום חשש לתקלה.

רבי שמעון חולק על רבי יהודה וסובר שחסידי הראשונים לא היו מקבלים על עצמם נזירות, אלא רק קרבנות אחרים. הסיבה לכך משום שנזיר נקרא 'חוטא' כפי שתבאר הגמרא בסמוך.

כולן שיטה אחת: כלומר אין זו ממש שיטה אחת אלא לדעת כולם יש בנזירות 'חטא'. שמעון הצדיק סובר שרק נזיר טמא נקרא 'חוטא' משום שהוא מתחרט על נזירותו

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור

052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

(וכפי שלמדנו בדף הקודם). ורבי שמעון סובר שניזיר טהור נקרא חוטא כנ"ל. הגמרא מוסיפה שגם רבי אלעזר הקפר ברבי סובר כרבי שמעון.

קושיא: והדין קרא בניזיר טמא כתיב: הרי הפסוק "וְכִפֹּר עָלָיו מֵאִשֶּׁר חָטָא עַל הַנֶּפֶשׁ" מדבר בניזיר טמא, ואילו לפי דברי רבי אלעזר הקפר היתה צריכה התורה לכתוב זאת בניזיר טהור כי גם הוא נקרא 'חוטא'?

תירוץ: התורה כתבה את החטא בניזיר טמא, כי הוא שנה פעמיים בחטא: א. עצם הנזירות ב. הטומאה (והחרטה). ו'תולים את הקלקלה במקולקל'.

*

משנה: האומר קונם קונח קונס: אלו הם כינויי נדרים. לשון עיקר הנדר הוא 'דבר זה עלי בקרבן' (= כמו שקרבן אסור כך דבר זה יאסר עלי). וה'כינוי' הוא שבמקום לומר 'בקרבן' אמר 'קונם' / 'קונח' / 'קונס', דהיינו שאמר 'כבר זה עלי **קונם / קונח / קונס**' - הנדר חל משום שלשונות אלו הם כינויים 'לקרבן'.

חרק חרך חרף: עיקר לשון חרם הוא 'נכסים אלו עלי **חרם**'. כינויי חרמים הם שאמר 'נכסים אלו עלי **חרק / חרך / חרף**' - הם נאסרים עליו כי הם כינויים ללשון 'חרם'.

נזיק נזיח פזיח: 'כינויי' נזירות דינם כנזירות, שאם אמר 'הריני **נזיק / פזיח**' הרי זה כאילו אמר 'הריני **נזיר**'.

שביתה שקוקה: עיקר לשון שבועה הוא '**שבועה** שלא אוכל כבר זה', 'כינויי' שבועות דינם כ'עיקר' שבועות, שאם אמר '**שביתה / שקוקה** שלא אוכל כבר זה' אסור לו לאוכלו כי לשונות אלו הם כינויים ללשון 'שבועה'. גם האומר '**נדר במוהי** שלא אוכל כבר זה' - זהו כינוי לשבועה, כי כוונתו 'נדר במשה' דהיינו כשבועת משה (שנאמר "וַיִּזְאֵל מֹשֶׁה לְשִׁבְתָּ אֶת הָאִישׁ" - נשבע משה ליתרו).

גמרא: לשון אומות הן: לדעת רבי יוחנן הכינויים מקורם בשפות לועזיות שבהן קוראים לקרבן בשמות אחרים כגון 'קונם' 'קונח'. והם חלים כי מהתורה הנדר חל בכל לשון.

לדעת ריש לקיש הכינויים הם לשונות חדשים שבדו (= המציאו) חכמים, וזאת מחשש שאם ישתמשו האנשים בלשון 'קרבן', הנודר יאסור על עצמו את הדבר במילים 'קרבן להשם'. ואז יש חשש שהוא יאמר קודם 'להשם' ואחר כך 'קרבן' ('להשם קרבן'), ואז יש חשש שהוא יאמר 'להשם' ויחזור בו מלנדוד ולא יאמר 'קרבן', ונמצא שהוציא שם

שמים לבטלה. ולכן הם חידשו מילים אחרות במקום המילה 'קרבן' כדי שלא יזכירו כלל את המילה 'קרבן' בנדר. (הרא"ש מוסיף שאנשים עלגים שלא ידעו לדבר עברית היו מדברים בלשונות אלה ולכן קבעו אותם חכמים ככינויים).

לימא כתנאי: הגמרא מנסה לתלות את מחלוקת רבי יוחנן ור"ל האמוראים במחלוקת קדומה של תנאים:

כינוי כינוי: כנוי של הכינוי. כגון במקום לומר 'קונם' אמר 'מקנמנא' וכפי שתבאר הגמרא להלן.

נחלקו בית שמאי ובית הלל האם האומר 'כינוי של כינוי' חל הנדר שלו או לא. לכאורה בית שמאי הסוברים שהנדר חל - משום שהם סוברים שהכינויים הם לשון האומות, וממילא כל לשון שדברו בו האומות אפילו 'כינוי כינויים' הם בכלל הכינויים. אבל בית הלל הסוברים שהנדר לא חל - משום שהם סוברים שהכינויים הם לשונות שבדו חכמים, וממילא רק 'כינויים' שאותם הם חידשו יכולים לאסור בנדר ולא 'כינוי כינויים' שלא חידשו אותם חכמים.

דחיה: לא, דכולי עלמא כינויים לשון אומות: וכל המחלוקת היא מה מדברים האומות האם רק כינויים או גם כינוי כינויים. (הר"ן מבאר שאמנם לכו"ע הגויים מדברים גם 'בכינוי כינויים', רק המחלוקת היא האם להתייחס אליהם כעיקר הלשון או כשיבוש הלשון).

ואיבעית אימא: שוב, לכולי עלמא כינויים 'לשון אומות הן' ולכולי עלמא כינוי כינויים הם שיבוש הלשון, ומשכך הנדרים אינם אומרים להיות חלים. אלא המחלוקת היא האם רבנן גזרו שגם 'כינוי כינויים' יחולו גזירה שמא יבואו לנדור בכינויים ויסברו שגם הם לא חלים, או שלא גזרו על כך.

מקנמנא מקנחנא מקנסנא: במקום 'קונם' - 'מקנמנא', במקום 'קונח' - 'מקנחנא', במקום 'קונס' - 'מקנסנא'.

תני 'מפשאה': שם של חכם.

איבעיא להו מיפחזנא מאי וכו': מה הדין של הלשונות הללו האם גם הם נחשבים לכינוי כינויים או לא?

קינמא מאי: האם זהו לשון 'קונם' או זהו בושם הנקרא 'קנמון בושם'.

תיבעי: כלומר נשארו שאלות אלו בספק.

שבואל? שבואל בן גרשום משמע: כלומר איך יתכן ש'שבואל' הוא כינוי לשבועה והרי זהו שם של אדם המופיע בדברי הימים.

*

האומר במוהי לא אמר כלום: רשב"ג בא לפרש את דברי המשנה שאין הכוונה שאמר רק 'במוהי' = במשה, כי עדיין אין כאן משמעות של שבועה, אלא הכוונה שהוא אמר 'במומתא דאמר מוהי' = בשבועה שאמר משה (כלומר 'בשבועה שנשבע משה שלא אוכל כבר זו').

משנה: האומר לחולין: בניקוד פתח 'לחולין' והרי זה כאילו אמר לא חולין אלא קרבן מה 'שאוכל לך' – הרי זה לשון נדר. וכך גם הלשונות 'לכשר ו'לדכי' בניקוד פתח (-כגירסת הר"ן) דהיינו 'לא כשר' אלא אסור, וכן 'לא מותר (= דכי)' אלא אסור. [והיינו בשר קרבנות קודשים ששייך בו היתר ואיסור. ואמנם גם בבשר נבלה וטריפה שייך לשון איסור אבל הכלל הוא שבנדירים הולכים לחומרא -רא"ש].

טהור / טמא / פגול / נותר – אסור: דהיינו שאמר 'טהור שאוכל לך', או 'טמא שאוכל לך'. ופירוש הדבר 'קרבן יהיה מה שאוכל לך' כי בקרבן שייך טמא וטהור. וכן 'נותר' (= בשר קרבן שלא נאכל בזמנו), וכן 'פיגול' (= בשר קרבן שחשב עליו הכהן בשעת העבודה לאכול אותו חוץ למקומו או חוץ לזמנו) – הם לשונות של קרבן וממילא הם לשונות של נדירים.

כאימרא: האומר 'כאימרא שאוכל לך' הרי זה נדר, כי 'אימרא' = קרבן. וכן 'כדירים' = דיר של קרבנות. 'כעצים' = עצי המערכה שעל המזבח. 'כאישים' = אש המערכה במזבח. 'כירושלים' = כקרבנות שבירושלים.

באחד מכל משמשי המזבח: כגון מזרק ומחתה.

האומר ירושלים: 'כבר זה עלי ירושלים' לא אמר כלום כיון שלא אמר 'כירושלים'. כי ירושלים אינה קרבן, אבל 'כירושלים' המשמעות כקרבנות שבירושלים.